

Öğrencilerin Temel Liseye Geçiş Nedenleri Üzerine Bir Nitel Çalışma A Qualitative Study On Causes of Students' Transfer to Basic High School

Emine ÖNDER^a

^aMehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Burdur, Türkiye.

Öz

Bu araştırmanın amacı, temel liseye geçiş yapan öğrencilerin ne tür okullardan geçiş yaptığını ve geçiş yapma nedenlerini tespit etmektir. Bir durum çalışması olan araştırmada bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Burdur il merkezindeki temel liselerde gerçekleştirilen araştırmada 255 öğrenciye, 2 okul yöneticisine ve 6 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırmanın öğrencilerden toplanan verileri açık uçlu sorulardan oluşan bir soru formu, öğretmen ve yöneticilerden elde edilen verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme ile elde edilmiştir. Araştırmanın verileri içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada, temel liseye farklı okul türünden öğrencilerin geçtiği, ancak en fazla öğrenci geçişinin Anadolu liselerinden olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin bu okullara geçiş nedenlerinin temel lise ile temel liseye geçiş yapmadan önceki okul ve diğer nedenler olarak adlandırılan üç tema altında toplandığı görülmüştür.

Abstract

The aim of this research is to determine from what types of school and for what reasons students transfer to basic high school. In this study, which is a case study, single case study pattern was used. The study reached 255 students, 2 school managers and teachers, and it was conducted in basic high schools in Burdur city center as of spring term of 2015-2016 academic year. Research data collected from students was obtained through the questionnaire consisting of open-ended questions; data collected from teachers and administrators was collected by means of semi-structured interviews. Research data was analyzed using the content analysis. In the research, it was concluded that students transferred from various types of schools to the basic high school, but the highest number of student transition was from Anatolian high schools. It was observed that the reasons for students' transition of basic high school gather under three themes including basic high school, the previous school before transferring to basic high school and other reasons.

Anahtar Kelimeler

temel lise
temel liseye geçiş
geçiş nedenleri

Keywords

basic high school
transfer to basic high school
causes of transfer

Extended Abstract

Education has been a process that play crucial role in social life and interests all communities since the early ages. However, in the age of information when information is considered power, education has become a crucial and functional tool in development efforts or in ongoing efforts to achieve the goal of becoming a more rich and prosperous country. With this perceptual change, educational policies have been constantly under the spotlight in our country as well as in other countries. Economic and political measures were taken and implemented to improve the quality of education. One of the steps taken in this context was closed on September 1, 2015 that institutions that were known as “private training centers” in the public and that had played an important role in education on different grounds for many years. In addition, with this amendment, these institutions with at least three year-service as of March 14, 2014, were allowed to function as private teaching institutions on condition that they fulfilled the terms for their buildings as specified in Private Teaching Institution Standards Directive, and this school type was called as basic high school.

Basic high school are defined in Private Education Institutions Regulation of the Ministry of National Education as “private secondary schools that are established by founders of institutions participating in the transmission program and that will continue their activities till the end of 2018-2019 academic year.” All students who complete the secondary school can enroll to basic high schools. In addition, it is possible to transfer students from high schools with same or different programs to every grade level of these schools. According to information taken from General Directorate of Private Education Institutions, currently 1054 basic high schools operate as of 2016-2017 academic year. In these high schools, 197.708 students receive education. 27.514 of these students attend the ninth grade; 39.469 of them attend the tenth grade; 41.950 of them attend the eleventh grade; and 88.772 of them attend the twelfth grade. Considering the fact that basic high schools became operational in 2015-2016 academic year, it can be said that all 11th- and 12th-grade students transferred from other types of high school to this high school. This situation brings to mind questions of why basic high schools are considered as the center of attraction for students and why a student transfers to a school in transformation phase that has not yet gained the school status. With a view to find answers to these question, the research aimed at determining from which school types students transfer to the basic high school and their causes of transition.

In this study, case study from qualitative research methods was used. The first study group of the research was determined using criteria sampling technique and it consisted of 255 students who transferred to basic high schools in the province of Burdur. The second study group was determined using systematic sampling method from the first study group. Transferred students were grouped in a way to include three students in each group, and two students from each group were taken into the scope of the research. The second study group of the research in this context consisted of 85 students. The third working group of the research was determined by the maximum variation sampling technique. In this respect, administrators of basic high schools, guidance counselors and one teacher each from numerical and verbal branches were included in the research. In this context, 8 participants was surveyed including 2 school administrators, 2 guidance consolders, 2 numerical teachers and 2 verbal teachers. Research data was collected from students through the questionnaire, and collected from teachers and administrators through semi-structured interviews. Data was analyzed using the content analysis.

According to the findings obtained in this study, the highest level of transfer to basic high school was from Anatolian high schools (n=196). Transfer to basic high schools was very low from vocational high schools (n=8), from fine arts and sport high schools that accepted students with special ability tests (n=7), and from science and social sciences high school that accepted students with quite high scores (n=7). Approximately 12% of students were in the tenth grade, 30% of them were in the eleventh grade and 58% of them were in the twelfth grade when they transferred to basic high school. According to findings obtained from both students and teachers, students transferred to basic high school due to facility of basic high school, conditions in their previous schools and based on other causes. Among these categories, basic high school related causes came to forefront. Under the category of basic high school related causes; themes such as having opportunity of study time and one-to-one education, teacher staff and basic high schools' similarity to private training centers had higher frequency. Under the category of previous school related causes, prominent themes included insufficient level of education in their previous schools and obligation to take courses that were not included in university entrance exams. Although few, some students transferred to basic high school due to their circle of friends and with the expectation of getting high marks.

When causes related to basic high school and previous school are examined, it can be said that transitions to basic high school include purposeful connotations passing university entrance exam or entering in a prestigious university. It can be indicated that mainly transitions to basic high school are based on university entrance exam anxiety and students transfer to the basic high school with the objective of coping with competitive pressures of the educational system. Therefore, there is a need for more holistic attempts that will influence each other positively. In this context, on the one hand the connection between private training center style education and university entrance exam must be broken, and systemic structure compelling students to private training centers and similar educational institutions should be abolished. On the other hand, legal arrangements should be implemented that will increase the importance of the school, reinforce strengths of its and students' school attachment.

1. Giriş

Eğitim, ilk çağlardan beri bütün toplumları ilgilendiren ve toplumsal yaşamda önemli rol oynayan bir süreçtir. Ancak, bilginin güç olarak görüldüğü bilişim çağında, kalkınma çabalarında veya daha zengin ve müreffeh ülke olma hedefine varmak için sürdürülen uğraşlarda, eğitim çok önemli ve işlevsel bir araç haline gelmiştir. Bu algısal değişimle birlikte, çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye’de de eğitimin kalitesini artırmak adına politik ve ekonomik tedbirler alınmış ve hayata geçirilmiştir. Bu değişikliklerden birisi de 01 Mart 2014 tarihinde 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu’nda yapılan değişikliktir. Söz konusu değişiklikte, uzun yıllar farklı gerekçelerle eğitim öğretim sürecinde önemli bir yere sahip olan ve kamuoyunda “dershane” olarak bilinen kurumların 01 Eylül 2015’te kapatılması hükme bağlanmıştır. Ayrıca bu değişiklikte, 14 Mart 2014 itibarıyla en az üç yıldır faaliyet gösteren dershanelere, binalarını Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesi’nde belirtilen koşullara uygun hale getirmeleri durumunda dönüşüm kapsamına alınabilme ve özel okul olarak faaliyette bulunmalarına imkan tanınmıştır (6528 Sayılı Kanun). Böylece bir zamanlar “gölge eğitim” (Bray, 2007) olarak tanımlanan dershanelerden ortaöğretim kademesinde yeni bir okul türü oluşmuştur. Bu okul türü, temel lise olarak adlandırılmıştır.

Temel lise, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği’nde, “dönüşüm programına alınan kurumların kurucuları tarafından açılan ve faaliyetleri 2018-2019 eğitim öğretim yılının sonuna kadar devam eden ortaöğretim özel okulları” olarak tanımlanmaktadır. Konuyla ilgili mevzuata göre, bir temel lisede sınıf açılabilmesi için en az 12 öğrencinin (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2012) ve 20 metre karelik dört dersliğinin olması yeterlidir. Bu okullar için özel okullarda aranan bahçe ve müstakil bina şartı aranmamaktadır (MEB, 2015). Temel liselerde bir sınıftaki öğrenci sayısı 24’ü aşamaz. Her sınıf düzeyinde kayıtlı öğrenci sayısı ise toplam kontenjanın yüzde 40’ını geçemez (MEB, 2012). Bu okullarda öğrenciler, seçmeli dersler ve rehberlik dahil edildiğinde haftada toplam 35 saat ders almaktadır. Haftalık ders saatinin bir kısmı yüz yüze verilirken bir bölümü uzaktan eğitim yoluyla verilebilmektedir. Örneğin dokuzuncu sınıflarda 26, onuncu sınıflarda 25, on birinci sınıflarda 13 ve on ikinci sınıflarda 9 ortak ders saati yüz yüze eğitimle, diğer ders saatleri uzaktan eğitim yoluyla verilebilmektedir. Ayrıca temel liselerde, kurum yönetiminin kararına bağlı olarak, haftalık 10 ders saatine kadar, kurum ve çevrenin şartları ile öğrencilerin bireysel özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak; sanat etkinlikleri, sportif çalışmalar, sosyal ve kültürel etkinlikler ile her türlü eğitici faaliyetler uygulanabilmekte (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 2014) ve takviye kursları düzenlenebilmektedir. Takviye kursları hafta içi ders saatleri dışında saat 19.00’a kadar verilebilmektedir. Bunun yanında isteyen temel lise, Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği Ek-4’te belirtilen en fazla üç bilim grubuna ait programları, lise ve dengi okul mezunlarına yönelik olarak ve sadece hafta sonları 07.00-19.00 saatleri arasında uygulayabilmektedir (MEB, 2012).

Temel liselere ortaokul bitiren her öğrenci kayıt yaptırabilmektedir. Ayrıca, bu okulların her sınıf düzeyine aynı veya farklı program uygulayan ortaöğretim okullarından öğrenci nakilleri yapılabilmektedir. Aynı şekilde, bu okullardan başka okul türlerine de nakil yapılabilmektedir. Ancak, konuyla ilgili mevzuat incelendiğinde bu konuda bazı sınırlamaların olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre, özel ortaöğretim kurumlarından resmî ortaöğretim kurumlarına geçişler program uyumuna ve okulların nakil şartlarına göre yapılabilmektedir. Ancak temel lise statüsündeki özel ortaöğretim kurumlarından resmî ortaöğretim kurumlarına geçişlerin ne zaman, nasıl ve ne şekilde olacağına dair esas ve usullerin ayrıca Bakanlık tarafından belirleneceği bildirilmektedir (MEB, 2013).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünden kişisel iletişim yoluyla alınan bilgiye göre Türkiye’de 2016-2017 eğitim öğretim yılı itibarıyla 1054 temel lise hizmet vermektedir. Bu liselerde toplam 197.708 öğrenci eğitim almaktadır. Bu öğrencilerin 27.514’ü dokuzuncu, 39.469’u onuncu, 41.950’si on birinci ve 88.772’si ise on ikinci sınıfa kayıtlıdır. Temel liselerin 2015-2016 eğitim öğretim yılında faaliyete geçtiği düşünüldüğünde, bu okulların on bir ve on ikinci sınıflarındaki öğrencilerin tamamının başka okul türlerinden bu liseye geçiş yaptığı söylenebilir.

Alanyazında okul değişikliği öğrencilerin en sık yaşadıkları travmatik sorunlar arasında gösterilmektedir. Okul değişikliği, öğrenci için bir stres kaynağıdır ve bu süreçte öğrenci birçok stres faktörünü (arkadaş, ortam, öğretmen) deneyimlemek zorunda kalabilir (Kaya, Bölükbaşı-Macit ve Siyez, 2012; Özcan ve Aysev, 2009). Bu durumda, bir öğrenci önünde önemli bir sınav varken en az iki ya da üç yılını geçirdiği bir okuldan tam anlamıyla özel okul statüsünü kazanmamış dönüşüm sürecindeki bir okula neden geçmektedir? Bu okullar öğrenciler için neden cazibe merkezi olarak görülmektedir? sorularını akla getirmektedir. Bu sorulara yanıt bulabilmek amacıyla yapılan alanyazın taramasında temel lise ile ilgili çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Bu çalışmalardan birisi doküman analizine dayalı olarak yapılmış ve temel liselerin fiziksel altyapı koşullarının yetersizliğinden kaynaklanan olumsuzluklara dikkat çekmiştir (Şeker, Süngü ve Çamlıyer, 2015). Bir diğerinde ise dönüşüm projesinin güçlü ve zayıf yönleri, sunduğu fırsatlar ve neden olabileceği tehditler belirlenmiştir (Garipağaoğlu, 2015).

Konuyla ilgili araştırmalar dikkate alındığında, temel lise üzerine yapılmış birtakım çalışmaların olduğu, ama öğrencilerin temel liseye geçiş nedenleri ile ilgili yapılmış araştırmanın olmadığı görülmektedir. Bu sebepten bu çalışmanın hem alanda eksik olan boşluğu doldurması hem de yeni çalışmalara kaynak oluşturması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında araştırmanın, farklı gerekçelerle oluşturulan ve 2018-2019 eğitim ğretim yılına kadar faaliyet gösterecek bu okulların sunduğu eğitimin mantığını ve niteliğini anlamaya katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Böylece, hem programın tasarımı ve ğretim süreçlerini anlamada hem de bu süreçlerin geliştirilmesine önemli katkı sağlayacağı, okul geliştirme konusunda daha etkili politikalar üretilmesine yardımcı olacağı düşünülebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, hangi okul türlerinden öğrencilerin temel liseye geçiş yaptığı ve geçiş yapma nedenlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Temel liseye nakil olan öğrenciler ne tür liselerden geçiş yapmıştır?
- Yönetici, ğretmen ve ğrenci görüşlerine göre, öğrencilerin temel liseye geçiş yapma nedenleri nelerdir?

2. Yöntem

Desen

Araştırma, farklı okul türlerinden temel liseye nakil olan öğrencilerin geçiş yapma nedenlerini tespit etmek amaçıyla oluşturulmuş bir durum çalışmasıdır. Durum alışması nasıl ve niçin soruları temelinde araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinlemesine incelemeye ve olayı her yönüyle anlamaya imkan tanıyan araştırma yöntemidir (Yıldırım ve şimşek, 2013). Durum çalışmasında bir ya da daha çok olay, ortam, program, sosyal grup, toplum ya da diğer sınırlandırılmış bir sistemin derinlemesine analizi söz konusudur (Glesne, 2013). Araştırmada, ğrencilerin temel liseye geçiş yapma nedenlerinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmak hedeflendiğinden gerçek durum çalışması türü benimsenmiş (Stake, 2000'den akt. Glesne, 2013) ve bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Araştırmada analiz birimi olarak farklı okul türlerinden Burdur il merkezindeki temel liselere geçiş yapan öğrenciler, bu liselerin öğretmenleri ve yöneticileri belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada üç farklı çalışma grubu kullanılmıştır. İlk alışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden lt örnekleme tekniği kullanılarak belirlenmiştir. lt olarak; en az bir eğitim ğretim yılı temel lise dışında bir okul türünde eğitim aldıktan sonra temel liseye nakil yoluyla geçiş yapmış olmak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubu, 2015-2016 eğitim ğretim yılında diğer okul türlerinden Burdur merkezdeki temel liselere geçiş yapan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın yapıldığı yıl itibariyle temel liselerdeki 9'uncu sınıf dışındaki tüm öğrencilerin en az bir yıl farklı bir okul türünde öğrenim grdğu ve bu liselere geçiş yaptığı söylenebilir. Bu nedenle temel liselerdeki 10, 11 ve 12'inci sınıf öğrencileri çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmada bu durumda olan 255 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu ğrencilerin 124' (%48.62) kadın, 131'i (%51.37) erkek; 30'u (%11.76) onuncu, 76'sı (%29.80) on birinci, 149'u (%58.43) on ikinci sınıfta temel liseye geçiş yapmıştır.

Araştırmanın ikinci çalışma grubu, ilk çalışma grubu içinden sistematik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu amaçla önce öğrencilerden toplanılan soru formları sınıf düzeyine göre sıralanmış ve sıra numarası verilmiştir. Ardından her grupta 3 ğrenci olacak şekilde 85 grup elde edilmiş ve her gruptan da ikinci ğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Bu bağlamda araştırmanın ikinci çalışma grubu 2., 5., 8., ...254'nc ğrenci olmak üzere 85 öğrenciden oluşmaktadır. Bu ğrencilerin 39'u (%45.88) kadın, 46'sı (%54.12) erkektir.

Araştırmanın nc çalışma grubu ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda, temel liselerin yöneticileri, rehber öğretmenleri ile biri sözel biri sayısal branştan olmak üzere ikişer ğretmen çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışma kapsamındaki temel liselerde bir yönetici, bir rehber ğretmen bulunduğundan bu kişiler doğrudan çalışma grubuna dahil edilmiştir. Diğer ğretmenler ise, sayısal ve sözel branş ğretmeni olarak iki kümeye ayrıldıktan sonra seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu şekilde 2'si okul yöneticisi, 2'si rehber, 2'si sayısal (matematik, fizik), 2'si sözel (Türk dili ve edebiyatı, felsefe grubu) branştan olmak üzere toplam 8 kişiye ulaşılmıştır. nc çalışma grubundaki katılımcıların 3' erkek, 5'i kadın; 3' eğitim fakültesi, 5'i fen edebiyat fakültesi mezunudur. Katılımcılar 2 ile 17 yıl arasında değişen kıdeme sahiptir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada öğrencilerden elde edilen veriler soru formu, ğretmen ve yöneticilerden elde edilen veriler yarı ya-

pılandırılmış görüşme ile toplanmıştır. Soru formunun ilk bölümünde öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, sınıfı gibi kişisel bilgilerini ve temel liseye geçmeden önce hangi okulda okuduğunu saptamaya yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümünde ise “Temel liseye geçiş yapma nedeninizi açıklayınız?” şeklinde bir açık uçlu soru yer almaktadır. Aynı soru, görüşmelerde öğretmen ve yöneticilere de yöneltilmiştir. Görüşmelerde, katılımcıların soruyu anlamasına yardımcı olmak, fikirlerini daha organize biçimde verebilmesini kolaylaştırmak ve veri zenginliği sağlamak amacıyla gerekli durumlarda sonda tipi sorular da kullanılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında toplanmıştır. Verileri toplamak için gerekli izin alındıktan sonra temel lise yönetimiyle irtibata geçilerek konuyla ilgili bilgi verilmiş ve öğrenciler için uygulama günü ve saati belirlenmiştir. Soru formu, belirlenen günde rehberlik saatinde öğrencilere kendi sınıflarında araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Öğrencilerin konuyla ilgili görüşlerini rahat bir şekilde ifade etmelerine imkan tanımak amacıyla uygulama esnasında okul çalışanlarından herhangi birisinin olmamasına özen gösterilmiştir. Ayrıca çalışma kapsamındaki öğrencilerin kimliğini deşifre etmemek, diğer bir ifadeyle, veri toplanacak öğrencileri okul yönetimine hedef göstermemek adına soru formu tüm öğrencilere dağıtılmıştır. Ancak, ikinci araştırma sorusuna ilişkin analizlerde araştırmacının ikinci çalışma grubundaki öğrencilerin soru formları çalışmaya dahil edilmiştir. Uygulama öncesi öğrencilere gerekli açıklama yapılmış ve öğrencilerin görüşlerini rahatça yazmalarını sağlamak amacıyla soru formuna isimlerini yazmamaları özellikle belirtilmiştir. Ayrıca, hiçbir soruyu boş bırakmamaları ve açık uçlu soruyu olabildiğince ayrıntılı cevaplamaları istenmiştir. Veri toplama süresi sınıfa göre değişmekle birlikte bu sürecin yaklaşık 15 dakika sürdüğü söylenebilir.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler yönetici ve öğretmenlerin uygun oldukları zaman diliminde kendilerini rahat ifade edebilecekleri ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla bazen yönetici, bazen rehberlik odaları kullanılmıştır. Bazı görüşmeler 15 dakikada tamamlanırken bazıları yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür. Görüşmeler sırasında veri ve zaman kaybına neden olmamak adına katılımcıların izniyle ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Ses kayıt cihazında yer alan görüşmelerden metin dosyaları oluşturulmuştur. Metin dosyaları e-posta yolu ile öğretmen ve yöneticilere ulaştırılmıştır. Katılımcılardan metinleri dikkatlice okumaları ve gerekli gördükleri yanıtlarda farklı bir renk ile kısmi değişiklik yapabilecekleri bildirilmiş ve dokümanı tekrar araştırmacıya göndermeleri istenmiştir. Bu süreçte bazı katılımcıların anlam bütünlüğünü bozmadan konuşma ve yazı dilindeki farklılıktan kaynaklanan ufak değişikliklere gittiği, bazılarının değişiklik yapmadığı görülmüştür. Bu süreç sonunda elde edilen metinler veri analizinde kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde (i) verilerin kodlanması, (ii) temaların bulunması, (iii) kodların ve temaların düzenlenmesi ve (iv) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013) süreçleri izlenmiştir. Bu bağlamda öncelikle soru formları ve görüşme metinleri ayrıntılı bir şekilde okunarak araştırma konusuyla alakalı anlamlı bölümler belirlenmiştir. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler araştırmacı tarafından isimlendirilerek kodlanmıştır. Farklı bir zamanda son bir okuma daha yapılarak nitel veri setinin kodlaması tamamlanmıştır. Bu aşamadan sonra, kodların benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak, birbiriyle ilişkili olabilecek kodlar bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır. Temalar oluşturulurken her bir tema altında yer alan kavramların kendi içinde ve tema başlığıyla tutarlı olup olmadığına dikkat edilerek kodların ve temaların uygunluğu sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ilgili yerlerinde öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşlerinden birebir alıntılar verilmiştir. Ayrıca, katılımcılar tarafından çok vurgulanan kodları belirtmek amacıyla her bir kodun dağılımına ilişkin sıklık (f) ve yüzde (%) hesaplaması yapılmıştır. Nitel araştırmalarda bir şeyin gerekli özelliklerini anlatmak için ne kadar olduğunun daha ötesine gidilmesi gerekse de sayısal değerler büyük boyuttaki verilerde ne olduğuna hızlıca göz atmayı sağladığı için verilebilir (Miles ve Huberman, 2016).

Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği sağlamak amacıyla veriler farklı zamanlarda araştırmacı tarafından birkaç kez okunarak kodlama işlemi yapılmıştır. Ayrıca bir uzmandan verileri kodlaması istenmiştir. Aynı ayrı yapılan kodlama arasındaki tutarlılığın test edilmesi amacıyla kodlamayı yapan kişiler bir araya gelerek kodlar karşılaştırılmıştır. Kodlama güvenilirliği için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü (Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) kullanılmıştır. Bu araştırmada yapılan hesaplamada uyum yüzdesi %93 olarak bulunmuştur. Nitel araştırmalarda uyum yüzdesinin en az %70 olması yeterli görüldüğünden araştırmanın kodlayıcılar arası kodlama güvenilirliğinin yeterli olduğu söylenebilir. Bunun yanında, araştırmada gerekli durumlarda katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılmış ve her bir temayı en iyi anlatacak katılımcı ifadelerinin seçilmesine özen gösterilmiştir. Tüm araştırma sürecinin ayrıntılı bir şekilde açıklanmasına çaba sarf edilmiştir. Görüşme esnasında yansıtıcı dinleme tekniği

kullanılarak ve uzun süreli etkileşim kurularak görüşüne başvurulmuş kişiler konuşmaya teşvik edilmiştir. Veri kaybına neden olmamak ve yanlış anlamalara izin vermemek için katılımcıların izniyle görüşme esnasında ses kaydı yapılmıştır. Ayrıca katılımcı teyidinde başvurulmuştur.

3. Bulgular

Temel Liseye Geçiş Yapan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı

Araştırmanın birinci sorusu, Temel liseye hangi okul türlerinden öğrencilerin geçtiğini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak elde edilen sonuçlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Temel liseye geçiş yapan öğrencilerin okul türüne göre dağılımı

Okul Türü	Okul Adı	Kız	Erkek	Toplam
Anadolu Lisesi	USO Anadolu Lisesi	25	29	54
	Burdur Anadolu Lisesi	24	29	53
	Göller Yöresi Anadolu (A. Öğretmen) Lisesi	29	23	52
	Anadolu Cumhuriyet Lisesi	16	19	35
	Karamanlı Anadolu Lisesi	-	1	1
	Karaman Abdullah Tayyar Anadolu Lisesi	-	1	1
Meslek Lisesi	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	2	3	5
	Emekçiler Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	3	-	3
Fen-Sosyal Bilimler Lisesi	Fen Lisesi	-	2	2
	Sosyal Bilimler Lisesi	3	2	5
Diğer Lise Türleri	Burdur Lisesi	10	10	20
	İmam Hatip Lisesi	5	4	9
	Özel Alpaslan Ali Can Koleji	2	3	5
Yetenek Sınavıyla Öğrenci Kabul Eden Liseler	Güzel Sanatlar Lisesi	4	2	6
	Spor Lisesi	-	1	1

Tablo 1 incelendiğinde, Temel liseye en fazla Anadolu lisesi öğrencilerinin geçiş yaptığı anlaşılmaktadır (n=196). Temel liselere en az öğrenci naklinin ise meslek liselerinden (n=8), yetenek sınavıyla öğrenci kabul eden güzel sanatlar ve spor liselerinden (n=7) ve oldukça yüksek puanla öğrenci kabul eden fen ve sosyal bilimler lisesinden (n=7) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Temel Liseye Geçiş Nedenleri

Araştırmada öğrencilerin temel liseye geçiş yapma nedenlerini belirlemek amacıyla öğrencilerin ve temel lise yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın bu bölümünde okuyucunun daha kolay anlaması için öğrenci ile yönetici-öğretmen görüşleri ayrı alt başlıklar şeklinde verilmiştir.

Öğrenci görüşlerine göre temel liseye geçiş nedenleri

Öğrenci görüşleri doğrultusunda elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin Temel liseye geçme nedenlerinin Temel lise, öğrencinin önceki okulu ve diğer kategorileri altında toplandığı görülmektedir.

Tablo 2. Öğrenci görüşlerine göre temel liseye geçiş nedenleri

Tema	Kod	f(n=85)	%
Temel Lise Kaynaklı Nedenler	Dershane özelliğinde bir okul olması	57	67.05
	Öğretmen kadrosu	25	29.01
	Yüksek not verilmesi	8	9.80
	Disiplin anlayışı	6	7.45
	Fiziki ve sosyal olanakları	4	4.70
Önceki Okul Kaynaklı Nedenler	Akademik açıdan yetersiz görme	12	14.12
	YGS ve LYS’de soru çıkmayan seçmeli derslerin verilmesi	8	9.80
	Öğrenci profili	2	2.35
Diğer Nedenler	Alan değiştirmek	4	4.70
	Arkadaş grubunun temel liseye geçmesi	2	1.96

Tablo 2'ye göre, öğrencilerin bu liseye geçişinde Temel lise kategorisi altında en öne çıkan tema, temel lisenin dersane niteliğinde bir okul olmasıdır (%67.05). Bunun yanında temel lisenin öğretmen kadrosu (%29.01), bu okullarda yüksek not verilmesi (%9.80), temel lisedeki disiplin anlayışı (%7.45) ve bu okulların rahat, sakin ve temiz ortamı (%4.70) da öğrenci geçişlerinde belirleyici olmuştur. Bu kategoride görüş bildiren iki öğrencinin görüşü aşağıda verilmiştir.

“Dershaneler kapandı. Ailemin özel ders aldırarak imkanı da yok. Temel lise dersane gibi bir okul. Burada üniversite sınavına yönelik eğitim alıyoruz; etüt ve birebirler var. Bu nedenle, üniversite sınavına hazırlanmak için temel liseye geçmek zorundaydım.”

“... Saçım ve sakalım karışmıyorlar. İstedğim gibi devamsızlık yapıyorum. Üstelik notlarım da iyi geliyor.”

Tablo 2 incelendiğinde, bazı öğrencilerin önceki okulunu akademik açıdan yetersiz bulduğu için temel liseye geçiş yaptığı anlaşılmaktadır (%14.12). Frekansı yüksek olmasa da bazı öğrencilerin üniversite sınavında (YGS ve LYS) soru çıkmayan derslerin yükünden kurtulmak (%9.8) ve önceki okulundaki öğrenci profilinden duyduğu rahatsızlıktan (%2.35) dolayı temel liseye geçtiği görülmektedir. Önceki okulun akademik yetersizliğinden dolayı temel liseye geçtiğini bildiren öğrencilerden birinin görüşü aşağıda verilmiştir:

“Temel liseye geçişimde eski okulumun yetersizliği en büyük etkidir. Orada derslerden verim alamadım. Öğretmenler öğrencilerle fazla ilgilenmiyor; sadece birkaç tane gözde öğrencinin dışında kimseyi önemsemiyordu. Bazı hocalar derste fotokopi çektirmeye gidiyor ve ders saati boyunca gelmiyordu.”

Tablo 2 incelendiğinde, diğer kategorisi altında bazı öğrencilerin alan değiştirmek (%4.70), bazılarının ise arkadaşları geçtiği için (%1.96) temel liseye geçiş yaptığı görülmektedir. Bu yönde görüş bildiren bir öğrencinin görüşü aşağıda verilmiştir.

“Ben TM öğrencisiyim ama YGS de hemşirelik istiyordum. TM öğrencisi için bu biraz zor. Burada fizik, kimya, biyoloji dersleriyle ilgili daha iyi destek olacağından geçtim.”

2. Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre temel liseye geçiş nedenleri

Yönetici ve öğretmen görüşleri doğrultusunda elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin Temel liseye geçme nedenlerinin Temel lise, önceki okul ve diğer nedenler kategorileri altında toplandığı görülmektedir.

Tablo 3. Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre temel liseye geçiş nedenleri

Tema	Kod	Görüş Bildiren Katılımcılar	f (n=8)	%
Temel Lise Kaynaklı Nedenler	Dershane özelliğinde olması	K1 - K2 - K4 - K5 - K6 - K7-K8	7	87.5
	Öğretmen kadrosu	K1 - K2 - K3 - K4 - K5	5	62.5
	Etkili öğrenci takibi ve yönlendirme	K2 - K3 - K4 - K5 - K6	5	62.5
	Kurum imajı	K1 - K3 - K4	3	37.5
	Sınıftaki öğrenci sayısı azlığı	K6 - K7	2	25
Önceki Okul Kaynaklı Nedenler	Akademik olarak yetersiz görme	K1 - K2 - K5 - K7 - K8	5	62.5
	Takviye kurslarını yetersiz bulma	K5	1	12.5
Diğer Nedenler	Arkadaş çevresi	K4 - K6	2	25
	Sınav ve müfredat uyumsuzluğu	K5 - K8	2	25
	Devlet teşviki	K4 - K7	2	25
	Yüksek not verilir beklentisi	K4	1	12.5

Tablo 3 incelendiğinde Temel lise kategori altında, temel lisenin dersane özelliğinde bir okul olması (%87.5), öğretmen kadrosu (%62.5) ile öğrenci takibi ve yönlendirme (%62.5) temalarının öne çıktığı görülmektedir. Bunların yanında bu liselere öğrenci geçişlerinde kurum imajının (%37.5) ve kalabalık olmayan sınıf mevcudunun (%25) da etkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin Temel liseye geçişinde okullarının dersane niteliğinde eğitim verilmesinin büyük etkisi olduğunu düşünen bir kadın öğretmenin görüşü şöyledir:

“Temel liseler dersane tabanlı kurumlar. Hem okul hem dersane. Sınav mantığı ile çalıştığımızdan öğrenciler okul ve dersane ihtiyacını gideriyor. Burada, diğer okulunda göremeyeceği ilgi ve birebirler, öğrencilerin soru sorabileceği etüt alabileceği öğretmenler var. Bu nedenle öğrenciler tarafından tercih ediyorlar.”

Bu okullara öğrenci geçişlerinde, temel liselerin güçlü öğretmen kadrosunun, kurumların temel liseye dönüşmeden önce dersane iken gösterdiği başarının, diğer bir ifadeyle, kurum imajlarının ve bu okullarda yapılan etkin öğrenci

takibi ve yönlendirmenin de etkili olduğunu düşünen bir yöneticinin görüşü aşağıda verilmiştir.

“Bu durumda öğretmen profili de belirleyici. Öğretmenlerimiz yıllardır dershanelerde çalışmış sınav formatını, nereden soru geleceğini bilen öğretmenler. Burdur’un tanınan öğretmenlerinden oluşan bir eğitim kadromuz var. Burdur küçük bir il, kurumumuzu ve bizi biliyorlar ve güveniyorlar. Geçmişte başarılarımız var... Ayrıca, buralarda. öğrencinin hangi dersi iyi, hangisi kötü, nerelerde desteklenmeli hepsi bilinir ve bu doğrultuda yönlendirilir. Çocuk saçını kestirse, modelini değiştirse bile fark edilir. Elbette buda geçişlerde etkili.”

Görüşüne başvuru bazı öğretmen ve yöneticilere göre, öğrenciler hem önceki okullarını (%62.5) ve hem de öğrencilere akademik destek vermek amacıyla bu okullarda hafta sonu açılan kursları (%12.5) yetersiz bulduklarından temel liselere geçiş yapmaktadırlar. Bu düşünceye sahip bir yöneticinin görüşü aşağıda verilmiştir.

“Çocuklarla ve velilerle görüştüğümde genel itibariyle eski okullarındaki eğitimi yeterli bulmadıklarını söylüyorlar. Bizim geçmişteki dershanecilik birikimimizden dolayı üniversiteye girişte daha avantajlı olacağını biliyorlar. Bildiğiniz gibi hafta sonu ve çıkışlarda okullarda kurs açıldı. Bu kursları da yeterli bulmuyorlar. Öğrenci, kursta da aynı matematik hocası ders veriyor; derste anlamıyordum, yine anlamıyorum diyor.”

Tablo 3 incelendiğinde, diğer nedenler kategorisi altında; arkadaş çevresinin temel lisede okuması (%25), devlet tarafından özel öğretim kurumlarına giden öğrencilere verilen eğitim öğretim desteği (%25), üniversite sınavı ile ortaöğretim müfredatı arasındaki uyumsuzluk (%25) ve bu liseler nihayetinde özel okul olduğundan öğrenci olarak yaptırımı artar, yüksek not verilir (%12.5) düşüncesiyle bazı öğrencilerin temel liseye geçiş yaptığı anlaşılmaktadır. Bu görüşte olan bir öğretmenin ifadesi aşağıda verilmiştir.

“Geldikleri okullarda öğrencilere beşer altışar seçmeli dersler okutuluyor; ama sınavda bunlardan soru çıkmıyor. Temel lisede bunlar yok. Dolayısıyla MEB müfredatı ile YGS ve LYS tutarsızlığı öğrencileri buralara itiyor diyebiliriz. Ayrıca özellikle 9 ve 10. sınıflarda temel liselere geçişte arkadaş ortamı çok belirleyici oluyor. Bazı öğrenciler burası özel bir okul her söylediğim kabul edilir; paramla okuyorum; buradan daha yüksek puanla çıkarım; notlarım yüksek olur diye gelebiliyor.”

4. Tartışma

Bu çalışmada, hangi okul türlerinden öğrencilerin temel liseye geçiş yaptığı ve geçiş yapma nedenleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, eğitim sisteminin yeni okul türü olan temel liselere çok farklı okullardan öğrenciler geçiş yapmıştır. Ancak en fazla öğrenci geçişi Anadolu liselerinden olmuştur. Oldukça yüksek puanla öğrenci kabul eden seçkin liseler olarak bildiğimiz fen, sosyal bilimler ve Anadolu öğretmen liselerinden de öğrenciler temel liseye geçmiştir. Bilindiği üzere temel lise olarak adlandırılan bu okullar 2015-2016 eğitim öğretim yılında hizmet vermeye başlamıştır. Bu durum dikkate alındığında, bu liselerdeki 11 ve 12’inci sınıf öğrencilerinin tamamının başka okullardan nakil olduğu söylenebilir. Ayrıca temel liselerdeki öğrencilerin sınıflara göre dağılımına bakıldığında temel liseye öğrenci geçişin özellikle lise son sınıfta arttığı söylenebilir. Örneğin araştırmanın çalışma grubundaki öğrencilerin yaklaşık %58’i 12’nci sınıfta Temel liseye geçmiştir. Türkiye genelinde de temel lisede eğitim alan öğrencilerin yaklaşık %45’inin lise son sınıf öğrencisi olduğu söylenebilir.

Araştırmada, öğrencilerin temel liselere geçişinde temel lise, önceki okul ve diğer nedenler kategorileri altında birçok durumun belirleyici olduğu anlaşılmıştır. Bu kategorilerdeki temaların frekansları dikkate alındığında, öğrencilerin sosyal ve fiziki koşullardan ziyade eğitim kalitesi, eğitim kadrosunun akademik olarak deneyimli ve donanımlı olup olmadığı gibi okul özelliklerinden dolayı temel liseye geçiş yaptığı söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusu, öğrencilerin, eğitim almak istedikleri okullarda fiziki ve sosyal olanaklardan çok akademik başarı olarak kendini nerden nereye taşıyabileceğine dikkat ettiği şeklinde yorumlanabilir. Alanyazında da bu bulguya benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Örneğin Hesapçioğlu ve Nohutçu (1999) öğrencilerin okul değişikliğinde okul özelliklerinin diğer sebeplerden daha belirleyici olduğunu bildirmiştir. Okul tercihinde, akademik gelişimi öne çıkaran eğitim kadrosunun niteliği, okulun öğretim kalitesi ve üniversite sınavında gösterdiği başarı, sınavlara hazırlık çalışmalarının yoğunluğu gibi faktörlerin en temel tercih nedenleri arasında sıralandığı, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile okulun fiziki koşullarının daha geride kaldığı görülmektedir (Ergin, 1993; Hesapçioğlu ve Nohutçu, 1999).

Araştırmanın Temel lise kategorisi altındaki temaları incelendiğinde diğer okul türlerinden bu okullara öğrenci geçişinde temel liselerin dersane niteliğinde bir okul olmasının önemli rol oynadığı söylenebilir. Her ne kadar MEB temel liselerin örtülü dershaneler olmadığını açıklasa da (Özkan, 2015), bu liselerin on ikinci sınıflarına kontenjan sınırlaması getirilerek “kaçak dersane” gibi hizmet vermeleri engellenmeye çalışılsa da araştırma sonuçlarından temel liselerde

dershane ayağının ön plana çıktığı söylenebilir. En azından veli ve öğrencilerde böyle bir algının varlığından bahsedilebilir. Kurum yöneticileri ve öğretmenlerinin de okullarını bu şekilde tanımladıkları anlaşılmaktadır. Ancak dershane mantığında eğitimden ziyade öğretim hakimdir; öğretim de, detayları ihmal eden bir anlayışla teste bağımlı olarak yürütülmektedir (Baştürk ve Doğan, 2010). Halbuki okul olarak tanımlanan kurumlarda öğrenci belirli bilgilerle donatılırken aynı zamanda psikolojik, sosyal ve kültürel açıdan da yetiştirmek hedeflenir; bir ulusu bir arada tutan ahlaki kurallar okul tarafından beslenip büyütülür (Pareluis ve Pareluis, 1987'den akt., Özdemir, Yalın ve Sezgin, 2012). Bu durumda, bu tür liseler okulun sahip olduğu misyonu yeterince gerçekleştiremeyebilir. Eğitimin bütünlüğü zedelenecek sosyal boyutu gözden düşebilir ya da etkisizleşebilir. Öğrenciler kimi kazanımları tam olarak edinmeden mezun olmakla yüz yüze gelebilir.

Araştırmanın bulgularına göre, öğrenciler eski okullarını akademik açıdan yetersiz bulduklarından temel liseye geçiş yapmaktadırlar. Konuyla ilgili çalışmalarda da, öğrenci ve velilerin okuldaki eğitimin üniversiteye giriş sınavını kazanmada yetersiz kaldığını düşündüğünü bildirilmektedir (Türk Eğitim Derneği [TED], 2005). On bir ve on ikinci sınıf öğrencilerin önemli bir bölümünün, dershaneye gitmezse üniversite sınavını kazanamayacağını düşündüğü ve gerekirse dershaneye gitmeyi, okula gitmeye tercih edeceği belirtilmektedir (Chen, 2002; Stevenson ve Baker, 1992; Yu ve Loh, 2003). Araştırmanın ilgi çekici bir diğer bulgusu ise, öğrencilerin yaklaşık %10'unun yüksek not verildiği için bu okullara geçmiş olmasıdır. Konuyla ilgili görüşünü aldığımız bir öğretmen de bazı öğrencilerin yüksek not alırım ya da özel okul her türlü yaptırım artar beklentisiyle temel liselere geçiş yaptığını belirtmiştir. Türkiye'de 11 Nisan 2012 tarihinde İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda yapılan değişiklikle üniversite yerleştirme puanlarının hesaplanmasında okulun ağırlıklandırılmış sınav başarısı yerine öğrencinin ortaöğretim başarı puanı kullanılmaya başlanmıştır (6287 Sayılı Kanun). MEB haksız rekabeti önlemek, kurumlarını ve öğrencilerini daha başarılı göstermek amacıyla öğrencilerinin notunu yükselten okul müdürlerine ve öğretmenlere yaptırımlar uygulamaktadır (6764 Sayılı Kanun). Ancak araştırmanın bu bulgusu, bu yaptırımın caydırıcı olmadığı ve eğitimde fırsat eşitliğini zedeleyen bir durumla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir.

Araştırmanın başka bir bulgusuna göre, okul temelli olmayan bazı nedenler de öğrencileri temel liselere yönlendirmektedir. Örneğin devlet tarafından özel öğretim kurumlarında eğitim alan öğrencilere verilen eğitim öğretim desteği bu duruma etkide bulunmaktadır. Halk arasında devlet teşviki olarak bilinen eğitim öğretim desteği, örgün eğitim yapan özel okullarda öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrencilerine okul türüne göre bir öğrencinin devlete maliyetinin bir buçuk katını geçmeyecek şekilde verilen teşviklerdir (MEB, 2012). Eğitim öğretim desteğinin iki temel amacı bulunmaktadır. İlki özel okula dönüşmek isteyen dershaneleri desteklemek, ikincisi özel sektörün eğitimdeki payını artırmaktır (Alp, 2014). Bu durumda, araştırmanın bu sonucu, söz konusu uygulamanın bir yansıması olarak düşünülebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusuna göre, öğrencilerin farklı bir alanda ilerleme isteği veya yakın arkadaşların bu liseye geçmesi temel liseye öğrenci geçişinde önemli role sahiptir. Öğrencilerin ortaöğretimde yapacakları alan tercihi bir yerde ilerde seçecekleri mesleğin belirleyicisidir. Ancak, öğrencilerin bir bölümü alan seçimlerini ya aile baskısıyla ya da seçecekleri alanlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmadan veya ilgi ve yeteneklerinin farkında olmadan yapmaktadır. Ayrıca, Türkiye'de ortaöğretimde öğrencilerin hangi okul türüne gideceğinde seçme sınavının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu durumda, bazı öğrencilerin sınav puanlarına göre istemedikleri bir alanı seçmek zorunda kaldıkları söylenebilir (MEB, 2010). Dolayısıyla, farklı sebeplerden kendini istemediği bir alanda eğitim alırken bulan öğrenciler temel liseyi alan değiştirme fırsatı olarak görebilir. Bunun yanı sıra, lise yılları öğrencilerin ergenlik yıllarına denk gelmektedir. Bu dönemde gençlerin anne babadan ayrışma, farklı bir birey olma ve bu durumu anne babaya da kabul ettirme çabaları yoğunur. Ergenlik sürecinde ergenlerin akrana bağlanmaları ebeveyne bağlanma kadar baskındır (Freeman ve Brown, 2001). Bu nedenle, bu gelişim basamağındaki öğrencilerin yakın arkadaşlarının etkisiyle okul değiştirme eğiliminde bulunmaları söz konusu olabilir.

Sonuç olarak, öğrencilerin temel liseye geçişlerinde, daha çok, önceki okulların ve temel liselerin öğrencilere sundukları olanakların belirleyici olduğu söylenebilir. Bu temalar altında sıralanan nedenler göz önüne alındığında ise öğrencilerin eğitim sisteminin rekabetçi baskısıyla baş edebilmek amacıyla temel liseye geçiş yaptıkları söylenebilir. Bu nedenle öğrenci ve velileri bu arayışa sevk eden nedenlerin ortadan kaldırılması gerekir. Bunun için daha çok bütüncül ve birbirlerini olumlu etkileyecek girişimlere ihtiyaç vardır. Bir taraftan dershane tarzı eğitimle üniversite sınavı arasındaki bağ kırılırken diğer taraftan öğrencileri dershane veya benzeri oluşumlara mecbur bırakan yapılanmayı ortadan kaldıracak politikalar geliştirilmelidir. Eş zamanlı olarak da, okulun önemini artıracak düzenlemeler yapılmalı, okulların güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konması ve güçlü yönlerini kuvvetlendirecek, öğrencinin okulla bağımlı sağlaştıracak politikaların yararlı olacağı düşünülmektedir.

Ancak bu araştırmanın sonuçları değerlendirilirken çalışmanın bazı sınırlılıklarının olduğu unutulmamalı ve araştır-

ma sonuçları bu kapsamda değerlendirilmelidir. Bu çalışma Türkiye'nin bir ilindeki iki temel lisenin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinden toplanan verilerle yürütülmüştür. Bu durum çalışmanın temsil edilebilirliğini etkilemiş olabilir. Bu nedenle bundan sonraki çalışmalar temel liseye geçiş yapan öğrencilerin yüksek temsil edilebilirliğini yansıtacak örneklem üzerinde yürütülebilir. Örneğin temel liselerin daha yoğun olarak bulunduğu illerde bu tür çalışmalara ağırlık verilmesi faydalı olabilir. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı, öğrencilerin temel liseye geçiş nedenlerinin öğrenci, öğretmen ve yönetici beyanına dayalı olarak belirlenmiş olmasıdır. Gelecek çalışmalarda, veli görüşlerine de başvurulması çalışmaları daha çok güçlendirebilir.

5. Kaynakça

- Alp, A. (2014, 07 Ağustos). İşte bu dilekçeyle 3500 liralık desteği alacaksınız. [Çevrim-içi: <http://www.hurriyet.com.tr/iste-bu-dilekceyle-3500-liralik-destegi-alacaksınız-26961417>], Erişim tarihi: 01.08.2016.
- Baştürk, S. ve Doğan, S. (2010). Lise öğretmenlerinin özel dershaneler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 135-157.
- Bray, M. (2007). *The shadow education system: private tutoring and its implications for planners*. Fundamentals of educational planning (Rapor No. 61). (Second edition). Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning.
- Chen, H. (2002). *Shadow education in Taiwan: A study of parental investment and educational achievement*. M. Phil. Thesis, Department of Sociology, Oxford University.
- Ergin, D.Y. (1993). *Özel bir kolejde yapılan imaj araştırması*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Freeman, H. & Brown, B. B. (2001). Primary attachment to parents and peers during adolescence: Differences by attachment style. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(6), 653-674. doi:10.1023/A:1012200511045
- Garipağaoğlu, B.Ç. (2016). Özel dershanelerden özel okullara dönüşüm projesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 140-162. DOI: 10.17240/aibuefd.2016.16.1-5000182915
- Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş*. (çev. Ali Ersoy ve Pelin Yalçınoglu). Ankara: Anı yayıncılık.
- Hesapçıoğlu, M. ve Nohutçu, A. (1999). Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörler ve özel okulların reklam stratejileri. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 183-202.
- Kaya, A., Bölükbaşı Macit, Z. ve Siyez, D. M. (2012). Bir ilköğretim okulu psikolojik danışma ve rehberlik servisine yapılan başvuruların incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(4), 1087-1100.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. (çev. Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy). Ankara: Pegem Akademi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). USA: SAGE.
- MEB (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin alan tercihlerinin incelenmesi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
- MEB (2012). *Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği*. Resmi Gazete Tarihi: 20.03.2012, Resmi Gazete Sayısı: 28239
- MEB (2013). *Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği*. Resmi Gazete Tarihi: 07/09/2013, Resmi Gazete Sayısı: 28758
- MEB (2015). *Özel öğretim kurumları standartlar yönergesi*. [Çevrim-içi: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ozelogrkurstd_0/ozelogrkurstd_0.html], Erişim tarihi: 10.08.2016.
- Özcan, Ö. ve Aysev, A. (2009). Okul fobisi olan çocuklarda ruhsal bozuklukların sıklığının araştırılması. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(1), 13-17
- Özdemir, S., Yalın, H.İ. ve Sezgin F. (2012). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özkan G. (2015, 25 Mayıs). 2 bin 195 dersane dönüşüm başvurusu yaptı. [Çevrim-içi: <http://www.hurriyet.com.tr/2-bin-195-der-shane-donusum-basvurusu-yapti-29098694>], Erişim tarihi: 18.05.2016.
- Stevenson, D.L., & Baker, D.P. (1992). Shadow education and allocation in formal schooling: Transition to university in Japan. *American Journal of Sociology*, 97, 1639-1657.
- Şeker S., Süngü B. ve Çamlıyer H. (2015). Apartman okullarında yetişecek yeni nesil. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, Special Issue 4 ISSN : 2148-1148 Doi : 10.14486/IJSCS362.
- TTKB (2014). *Özel temel lise haftalık ders çizelgesi*. Karar tarihi: 14/08/2014 Karar sayısı: 73
- TED. (2005). *Türkiye'de üniversiteye giriş sistemi araştırması*. Ankara: TED yayınları
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yu, J.J., & Loh, C. (2003). Cram schooling and probability of entering high schools: An empirical analysis. Paper presented at Annual Meeting of Taiwanese Association of Economics.
- 6287 Sayılı Kanun. *İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik*. Resmi Gazete Tarihi: 11/04/2012, Resmi Gazete Sayısı: 28261

6528 Sayılı Kanun. Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Resmi Gazete Tarihi: 14/03/2014, Resmi Gazete Sayısı: 28941

6764 Sayılı Kanun. Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Resmi Gazete Tarihi: 29 Aralık2016, Resmi Gazete Sayısı: 29913